

Referent(er): Gisle og Marit, 02.06.2020

Til stede:

Gisle Berge (leder)	Statistisk sentralbyrå (SSB)
Even Vaboen	Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD)
Liv Borgen	KS representant- Asker kommune
Øivind Ryenbakken	KS representant - Oslo kommune
Rita V. Hansen	Miljødirektoratet
Bernt Ringvold	Miljødirektoratet
Anders Bekkelund	Mattilsynet
Johanne Solheim	Samfunnsbedriftene
Arnhild H. Krogh	KS representant – Norsk Vann
Håkon Bratland	Avfall Norge
Carl F. Nordheim	Folkehelseinstituttet (FHI)
Else Bredeli	Statistisk sentralbyrå (SSB)
Marit Sæther	Statistisk sentralbyrå (SSB)

Øvrige inviterte:

Manju Chaudhary	Statistisk sentralbyrå (SSB)
Peder Næs	Statistisk sentralbyrå (SSB)
Aleksander Hagen	Statistisk sentralbyrå (SSB)

Medlemmer i gruppa, men som ikke deltok på møtet:

Jon Fonnli Larsen	Miljødirektoratet
Kristian H. Myklatun	Statistisk sentralbyrå (SSB), i permisjon

Referat fra arbeidsgruppemøte 28. april 2020 i for KOSTRA VAR

Sted: Nettmøte via Teams (grunnet Korona-situasjonen)

Sak 1. Introduksjon (Gisle)

Velkommen og praktisk rundt gjennomføringen av møtet via Teams

Sak 2. Vannverksrapporteringen til Mattilsynet (Anders)

Vårens innrapportering til MATS har gått som normalt, og de fleste vannverkene har rapportert nå (27.04.2020). Det er registrert en liten nedgang i antall innrapporteringer, men samtidig er det også færre rapporteringspliktige i 2019.

Det er registrert avvik på 6,7 prosent av vannverkene i forhold til innhold i E.coli i drikkevannet.

Det har siden sist blitt publisert to rapporter om status på vannforsyningen:

- Rapportering av data for vannforsyningssystemer i Norge for 2018 (FHI)
- Status for drikkevannsområdet i landets kommuner (Mattilsynet)

Selv om der ikke eksisterer konkrete planer, så arbeides det med å finne en løsning om å få oppdatert selve innrapporteringsløsningen i MATS, dvs. bygge opp alt på nytt.

Det ble samtidig signalisert fra KS at en eventuell ny innrapporteringsløsning bør tilrettelegge for en mer automatisert innrapportering i form av en filuttrekksløsning (på samme måte som Miljødirektoratet har på avløpssiden).

Sak 3. Behov for nye nøkkeltall om kommunalt ledningsnett på vann? (Gisle)

Det kommer fra tid til annen forslag om nye KOSTRA nøkkeltall fra diverse brukere av statistikken. Forslagene ble lagt fram for arbeidsgruppe med spørsmål om dette er noe vi ønsker å ta inn i KOSTRA statistikken? Det er snakk om følgende nøkkeltall:

- Lengde nytt kommunalt ledningsnett
- Lengde kommunalt ledningsnett bestående av <materiale>. (totalt 7 nøkkeltall, hhv. asbest, jern, PVC, polyetylen, glassfiberarmert umettet polyester, annet materiale og ukjent materiale).

Forslagene ble enstemmig mottatt i arbeidsgruppa, og de foreslåtte nøkkeltallene vil dermed tas inn sammen med den øvrige KOSTRA statistikken.

Vedtak: De foreslåtte nøkkel-/grunnlagstallene inkluderes i statistikken f.o.m. neste år, dvs. 2021 (2020-tall).

Ansvarlig: Gisle

Tidsfrist: 15.03.2021

Sak 4. Rapporteringen av kommunalt ledningsnett, små avløpsanlegg etc (KOSTRA skjema 26A) (Gisle)

Det er lite endringer i skjemainnhold siden sist og rapportering av skjema 26A har forløpt normalt. Det er per 21.04.2020 mottatt rapportert fra totalt 394 kommuner + Svalbard, og det betyr at det mangler innrapportering fra 28 kommuner.

Sak 5. Forslag til justering og oppdatering av skjema 26A (Gisle)

KOSTRA skjema 26A har behov for noen justeringer til neste år. Følgende tre forslag til endringer ble framsatt til arbeidsgruppa:

- a) Skjematabellen hvor det rapporteres lengde avløpsledninger bør utvides med en ny kolonne for tidsangivelse. Ledningsnett rapporteres i form av 20-års intervaller for periode nedlagt og det er fra og med neste år behov for en ny 20-års periode for å fange opp data for ledningsnett lagt ned i perioden 2020-2039.
- b) Rapportering av «Totalt antall kjelleroversvømmelser (med opphav fra sluk/avløp) i rapporteringsåret» bør endres til forslagsvis «Totalt antall saker...» eller «Totalt antall hendelser...». Dette for å klargjøre og at rapportøren ikke blander med antall kjellere som oversvømmes (mulighet for feilrapportering).
- c) Rapportering av antall utslippstillatelser gitt i løpet av kommunen iht. kapittel 12 i forurensningsforskriften bør klargjøres, og det er foreslått at det i skjema og veiledning konkretiseres at det skal rapporteres «...antall nye tillatelser + antall endrete tillatelser

(med unntak av kun flytting av utslippspunkt eller oppgradering av teknisk løsning uten opprettelse av nye rensekrav)».

Kommentarer til forslagene fra arbeidsgruppa:

- Tall på kjelleroversvømmelser kan gi et uttrykk for om der er tilstrekkelig innsats for overvann eller ikke.
- Totalt antall episoder, tilfeller eller hendelser kjelleroversvømmelser ble foreslått som konkretisering under forslag b) ovenfor.
- Til forslag c) ble det fra Miljødirektoratets side uttrykt at det viktige å få fram er om hvor vidt kommunen faktisk bruker den myndigheten de har fått delegert – kommunens egeninnsats.

Vedtak: *Alle de tre forslagene tas inn i skjema 26A til neste år. I forhold til forslag b) så skal den omskrives i skjema til «Totalt antall tilfeller kjelleroversvømmelser (med opphav fra sluk/avløp) i rapporteringsåret»*

Ansvarlig: Gisle

Tidsfrist: 01.01.2021

Sak 6. Avløpsrapporteringen til Miljødirektoratet (Klifinn/Altinn) (Rita)

Det er registrert en nedgang i antall rapporter levert i år sammenlignet med i fjor, spesielt blant kapittel 13 anlegg iht. forurensningsforskriften. Bakgrunnen er bl.a. manglende tilganger etter kommunesammenslåingene (må delegeres på nytt av rådmannen etc.), den ekstraordinære situasjonen rundt Covid-19 og dermed også dårligere tilgang til konsulentbistand i forbindelse med prøver etc.

Utslippsberegningen i skjema er endret, og foretatt i samarbeid med fylkesmannen og Norsk Vann. Kvaliteten på beregningen avhenger av representativitet, og det har vært sett på ulike metoder å beregne på, deriblant en svensk metodikk. Det ligger i disse dager ute et konsulentoppdrag hvor man skal vurdere de ulike metodene mot hverandre.

Erfaringer fra 2019 er at bruk av filuttrekk (JSON-filer, import) gir færre tastefeil og bruk av driftsassistanser gir bedre måledata i rapporteringen.

Kapittel 14 renseanleggene blir gjenstand for en ekstra kvalitetssjekk i forkant av rapporteringen til EU hvert 2. år. I praksis så vil man gå igjennom en ekstra gang de siste tre årene, og rette opp eventuelle feil som måtte ligge i dataene. Miljødirektoratet lurte samtidig på hvordan slike rettinger i ettertid eventuelt vil kunne fanges opp i statistikken?

Det er også registrert at renseanlegg med biogassanlegg rapporterer større nitrogenutslipp enn forventet. Dette skyldes at flytende biorest/rejektvann overføres til renseanlegget, slik at målepunktene på disse anleggene ikke lenger blir representative (virker tilsynelatende avvikende).

Rapporteringen av avløpsslam har tidligere vært gjenstand for endringer, men i år har det vært lite spørsmål og håpet er at det skal være enklere å forstå nå.

SSB kunne fortelle at opprettinger som måtte foregå fra Miljødirektoratets side i innrapporterte data i forbindelse med EU-rapporteringen 2-3 år i ettertid ikke umiddelbart oppdateres tilsvarende i statistikken, men at det kan gå noen år før SSB vurderer tilbakeberegning av

tidsseriene. Dette initieres normalt ved at det oppdages større uforklarligheter i tidsseriene. Sist store tilbakeberegningen av avløpsstatistikken var i 2014 hvor alle årgangene 2002-12 ble oppdatert. Men tilbakeberegninger gjøres sjelden, røft anslått til hvert 10-15 år.

Sak 7. Tidspunkt for publisering av slam- og avløpsdata i KOSTRA (Gisle)

Deler av datagrunnlaget som går inn i KOSTRA avløp baserer seg på innrapporteringen fra Miljødirektoratet. De har imidlertid noen andre frister enn man tradisjonelt opererer med i KOSTRA, og Miljødirektoratet har av den grunn ønsket å utsette endelig publisering av de tallene som baserer seg på deres data inntil Fylkesmannen har fått ordentlig kvalitetssjekket dataene (normalt ikke ferdig før ute i august-september måned).

SSB og Miljødirektoratet har i forkant av møtet diskutert mulige rutiner for publisering slik at endelige tall baserer seg i størst grad på «endelige data», samtidig som sentrale brukere kan få et minimum av data til egne sammenstillinger den 15. juni.

Forslag til publisering av KOSTRA statistikk basert på Miljødirektoratets data er følgende:

- 15. mars: ingen publisering
- 15. juni: publiserer foreløpige tall på avløpsrensing, oppfyllelse av rensekrav og utslipp (oppdateres senere)
- Uke 42: publisering og oppdatering av 15. juni tall. Slamdisponering publiseres endelig (ingen foreløpige tall 15. juni av slam).

Problematikken med ønske om senere publisering av KOSTRA tall er ikke unik for avløp, men er av mer generell karakter når forvaltningen selv overtar hele eller deler av innrapporteringen. Det vil av den grunn komme opp en sak i Samordningsrådet på temaet til høsten, hvor dette vil diskuteres mer i detalj. Hvilken styring Samordningsrådet eventuelt vil legge framover er foreløpig uklart, men for i år er skissen ovenfor allerede akseptert av KOSTRA sentralt og vil dermed bli gjeldende inntil videre.

Vedtak:	<i>Publisering av KOSTRA data basert på Miljødirektoratets datagrunnlag endres for 2020 til slik det foreslås ovenfor.</i>
Ansvarlig:	Gisle
Tidsfrist:	15.06.2020

Sak 8. Harmonisering av KOSTRA tabeller (Aleksander)

Aleksander Hagen fra SSB orienterte om pågående arbeid med harmonisering av KOSTRA-tabeller. Det er opprettet et eget utvalg som ser på sammenheng mellom og gjenkjennelighet på tvers av tjenestekområdene i KOSTRA, og utvalget er sammensatt av representanter fra KMD, KS, Helsedirektoratet og SSB. Det vil ikke bli pekt på behov for endringer i enkelttabeller, men det kan framover bli aktuelt med endring i grupperinger og overskrifter slik KOSTRA statistikkene nå presenteres. Arbeidsgruppene bes om å gå gjennom forklaringstekster og definisjoner av variabler. Det er forslag om å døpe om løsningen «KOSTRA nøkkeltall» til «KOSTRA hovedtall». Foreløpig kun en orienteringssak.

Sak 9. Behov for tidsserier på nye fylker og kommuner i KOSTRA? (Gisle)

Det kommende «rushet» av kommune- og fylkessammenslåing vil føre til en del brudd i tidsseriene i statistikken på kommunenivå, siden nye kommunenummer ikke automatisk vil knyttes opp mot de gamle i statistikkbanken. Årets mandat sier derfor at arbeidsgruppene skal vurdere muligheten å lage tidsserier tilbake i tid for de nye fylkene og kommunene, dvs. 2020-kommuneliste. Fram til nå har alltid inneværende kommuneliste i KOSTRA- tabellene blitt anvendt for de ulike årgangene.

Tilbakemeldingene fra medlemmene i arbeidsgruppa gikk på at det er interessant å følge også nye kommuner også tilbake i tid. KS vil oversende en oversikt over hvilke indikatorer det er viktigst for dem å se på tilbake i tid. SSB tar med seg at det er et signalisert behov og ønske om tilbakeberegning på tvers av kommunesammenslåinger, og de vil vurdere nærmere muligheten hvordan dette eventuelt kan gjennomføres.

Det bemerkes at eventuelt justering ikke vil påvirke allerede eksisterende tabeller i statistikkbanken (som vil beholdes i sin helhet).

Vedtak: *SSB vil på bakgrunn av tilbakemeldinger fra KS gjøre en vurdering om hva som kan gjøres for å lage egne tabeller hvor man kan se utvalgte nøkkeltall på tvers av kommunesammenslåinger for VAR-området.*
Ansvarlig: Gisle og Marit
Tidsfrist: Høsten 2020

Sak 10. Rapportering kommunale gebyrer (KOSTRA skjema 22) (Gisle, på vegne av Kristian Myklatun)

333 kommuner har rapportert skjema 22 per april 2020. det utgjør 93,5%. Til sammenligning var det 98,6% som rapporterte i fjor.

Sak 11. Rapportering selvkost (KOSTRA skjema 23), samt siste nytt rundt mulighet for filuttrekk (Marit)

Per 24. april har vi mottatt innrapportering fra 389 av 422 kommuner + Longyearbyen. Det er noe færre innsendinger enn på samme tid i fjor. Som tidligere år er det partielt frafall på avfallsdelen i skjema: 60 kommuner har fylt ut for selvkost på vann og avløp, men mangler tilsvarende på avfall. Disse kommunene vil bli purret på, i likhet med kommuner som ikke har sendt inn skjema i det hele tatt.

Selskapet Envidan Momentum kontaktet SSB i 2019 for å høre om mulighet for filuttrekk på skjema 23, og dette var også en sak på fjorårets arbeidsgruppemøte. Siden den gang har SSB undersøkt og kommet fram til at filuttrekk vil la seg gjøre, men det gjenstår samtidig noen avklaringer.

Saken vil arbeides videre med, og det satses på en løsning med filuttrekk på skjema 23, men akkurat tidspunkt er fremdeles noe usikkert foreløpig.

Det bemerkes samtidig at eventuelt filuttrekk for skjema 23 ikke vil gjelde alle kommuner, kun dem som ønsker det og har muligheten for det. Det eksisterende skjemaet for manuell utfylling vil fremdeles bestå.

Sak 12. Endring av formel på skjema 23 (selvkost) (Even)

Even Vaboen orienterte om endring av formel for beregning av selvkostgrad. I forbindelse med ny forskrift for selvkost ble dette området sett på med litt nye øyne av flere, og spesielt det som gjelder kommunens subsidiering av en gebyrtjeneste.

I henhold til selvkostforskriften kan en kommune bestemme at gebyrgrunnlaget bare skal utgjøre en viss andel av samlet selvkost. Formelen i skjema for beregning av selvkostgrad har ikke tatt hensyn til dette tidligere, slik at selvkostgraden har blitt feil beregnet i de tilfellene hvor gebyrgrunnlaget bare utgjør en andel av samlet selvkost. SSB retter opp dette ved å justere formelen i skjema fra og med til neste år, og statistikken vil bli tilbakeberegnet for eldre årganger.

Vedtak: *Formel i skjema 23 rettes, og statistikken tilbakeberegnes for aktuelt nøkkeltall.*
Ansvarlig: Marit slåen Sæther (SSB)
Tidsfrist: 01.01.2021 (endret formel i skjema) og 15.03.2021 (tilbakeberegning av statistikken)

Sak 13. Rapportering husholdningsavfall (KOSTRA skjema 21 og 21C) (Marit)

Status per 15. april var at 395 av 422 kommuner (+ Longyearbyen) har rapportert skjema 21, og 59 av 66 avfallsselskap har rapportert skjema 21C. Det er noe dårligere svarinnngang enn i fjor. Det vil bli sendt ut fellespurringer til kommuner som ikke har rapportert. Selskapene vil også bli oppringt, da det er viktig å få inn data fra disse ettersom de representerer mange kommuner.

Plukkanalysedelen på skjema har noe dårligere svarprosent enn hva vi i utgangspunktet håpet på. Hensikten er at de kommunene eller selskapene som utfører plukkanalyser, skal rapportere også denne delen, men foreløpig er det relativt få som faktisk gjør det. SSB har ikke oversikt over hvilke kommuner/selskaper som faktisk har gjennomført slike analyser. De analysene vi har fått inn data på, gir et noe tynt grunnlag for bruk i beregninger, slik som opprinnelig tenkt.

Sak 14. Endring av skjema 21/21C (husholdningsavfall) (Bernt og Marit)

Bernt Ringvold orienterte om nødvendige endringer på skjema 21/21C som følge av endrede rapporteringskrav fra EU. Fra og med rapporteringsåret 2020 blir det nemlig obligatorisk å rapportere mengder «Municipal waste» (MW) til materialgjenvinning og ombruk. Definisjonen på MW er husholdningsavfall og husholdningsavfallslignende avfall fra andre næringer.

Det er nytt målepunkt for materialgjenvinning: målepunktet er endret fra å være *sendt til* materialgjenvinning til *faktisk materialgjenvunnet* mengde. Løsningen på dette ser ut til å bli at kommunene rapporterer mengde sendt til materialgjenvinning som før, men at andre aktører samler inn gjennomsnittlige tapsrater som kvantifiserer mengden som ikke kan materialgjenvinnes. Det er foreløpig ingen behov for endringer på skjema når det gjelder målepunkt.

Derimot er det behov for bedre statistikk på avfall fra henholdsvis henteordning (samlet inn med renovasjonsbil) og gjenvinningsstasjon (bringeordning). I dag er det kun et spørsmål om total mengde fra henteordning. Det er ønskelig fra Miljødirektoratets side å skille mellom avfall fra

henteordning og gjenvinningsstasjon i skjema 21/21C, ved at det samles inn data på mengder fordelt på både avfallstype og behandlingsmåte fra begge systemløsninger.

SSB la fram forslag om ytterligere to endringer på skjemaet: bedre identifisering av næringsavfall og å utvide antall avfallstyper til å omfatte gips, bildekk/gummi og forurensede masser. Når det gjelder næringsavfall så er det på dagens skjema kun spørsmål om totale mengder næringsavfall (for kommuner der det er aktuelt). Endringsforslaget går ut på å legge inn detaljert rapportering på mengder næringsavfall fordelt på avfallstype.

Begge disse, sammen med skille mellom henteordning og gjenvinningsstasjon, vil bidra til å forbedre statistikken over avfall fra husholdningene, og dermed også forbedre grunnlaget for rapportering på måloppnåelse til EU. Tidligere rapporter fra både Mepex (2020) og Avfall Norge (2019) har påpekt behovet for disse endringene. En slik relativt omfattende endring på skjema vil kunne medføre noe merarbeid for noen rapportør, men det er også grunn til å tro at det vil kunne forenkle rapporteringen for andre. Mepex-rapporten og Avfall Norge under møtet påpeker bl.a. at mange kommuner allerede i dag har systemer for å skille husholdningsavfall fra henteordning og gjenvinningsstasjon.

En mulig fare ved endring av skjema, er dårligere datakvalitet de første par årene, men at den deretter antakeligvis vil ta seg opp igjen. Gevinsten ved å få inn nye data vurderes imidlertid til å være større enn kostnadene ved å endre på skjemaet.

Arbeidsgruppa støtter i hovedsak forslagene om skjemaendringer. Et par av medlemmene innvendte samtidig at de hadde begrenset formening rundt forslagene, men at man imidlertid heller ikke hadde noen motforestillinger forutsatt at statistikken kan forbedres. Det blir påpekt at kommunene i dag skal ha systemer for å skille næringsavfall og husholdningsavfall, ikke bare med tanke på at det er selvkost på husholdningsavfall, men fordi inntekter fra næringsvirksomhet er skattepliktig.

Vedtak: *Forslagene som listet opp ovenfor med (1) skille på hente- og bringeordninger, (2) bedre identifisering av næringsavfall og (3) utvidelse med flere avfallstyper tas inn i neste års skjema 21 og 21C.*

Ansvarlig: Marit

Tidsfrist: 01.01.2021